

ПЕТРИШИНА Н. С.

ст. викладач
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

ГОНЧАРУК Н. С.

студент магістратури
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ

У статті розглянуто існуючі класифікації витрат. Проведено аналіз класифікації витрат в управлінському та бухгалтерському обліку. Встановлено, що витрати є одним із факторів формування та управління прибутком. Запропоновано використовувати багатокритеріальну класифікацію витрат за принципом «різні витрати для різних цілей». Встановлено, що детальний аналіз величини та структури витрат за відповідними класифікаційними ознаками полегшує їх управління та дає можливість пошуку резервів зниження витрат.

Ключові слова: витрати, класифікація витрат, управління, виробництво, продукція.

ПЕТРИШИНА Н. С.

ст. преподаватель
ЧВУЗ «Хмельницкий экономический университет»

ГОНЧАРУК Н. С.

студент магистратуры
ЧВУЗ «Хмельницкий экономический университет»

КЛАССИФИКАЦИЯ РАСХОДОВ

В статье рассмотрены существующие классификации расходов. Проведен анализ классификации затрат в управленческом и бухгалтерском учете. Установлено, что расходы являются одним из факторов формирования и управления прибылью. Предложено использовать многокритериальную классификацию затрат по принципу «разные затраты для разных целей». Установлено, что детальный анализ величины и структуры затрат по соответствующим классификационным признакам облегчает их управление и дает возможность поиска резервов снижения затрат.

Ключевые слова: затраты, классификация расходов, управление, производство, продукция.

PETRYSHYNA N. S.

senior lecturer
Private Institution of Higher Education "Khmelnyskyi Economical University"

HONCHARUK N. S.

master's degree student
Private Institution of Higher Education "Khmelnyskyi Economical University"

CLASSIFICATION OF COSTS

The existing classification of costs has been considered in the article. The analysis of the classification of costs in management and accounting has been conducted. It has been determined that the costs are the factor of formation and management of profit. It has been proposed to use multicriteria classification of costs according to the principle "different costs for different purposes". It has been established that a detailed analysis of the value and cost structure for the relevant classification features facilitates their management and provides an opportunity the search of reserves to reduce costs.

Keywords: costs, cost classification, management, production, products.

---

tinna.dom@gmail.com, seltik3@mail.ru

Постановка проблеми. Одним із основних факторів, що впливають на ефективну діяльність та конкурентоспроможність підприємства, є витрати. Правильний підхід до формування витрат дозволить ефективно використовувати ресурси підприємства. Для цього

потрібно досліджувати сутність та класифікацію витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців класифікацію витрат досліджували Бутинець Ф.Ф., Давидович І.Є., Сук Л.К., Садовська І.Б., Гура П.О., Бабіч В.В. та інші. Класифікація допомагає глибше зрозуміти сутність витрат, вивчити порядок їх формування і мету використання.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження класифікації витрат, як одного із способів управління прибутком підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологічні та методичні засади формування інформації про витрати підприємства в бухгалтерському обліку визначає П(С)БО 16 "Витрати". Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [7].

В умовах формування ринкових відносин виникає проблема не стільки у визначенні суми витрат, їх розподілі за об'єктами та забезпеченні мінімізації, скільки в управлінні ними в умовах конкуренції та визнання доцільності і досягнення необхідної їх прибутковості. Причому завдання полягає не в їх мінімізації, а у досягненні такого рівня, за яким вони визнаються споживачами та приносять відповідний прибуток виробникам. З метою управління витратами суб'єкта господарювання проводиться їх класифікація [6].

Класифікація витрат – це поділ витрат на класи на основі певних загальних ознак об'єктів і закономірних зв'язків між ними.

Найбільш економічно доцільний підхід до побудови системи обліку витрат – це виділення типових груп рішень (наприклад, контроль за трудовими витратами або використанням матеріалів) і вибір відповідних об'єктів обліку витрат (наприклад, продукція або підрозділ).

Виділяють три напрями класифікації витрат в управлінському обліку: 1) для оцінки запасів та визначення фінансових результатів; 2) для прийняття управлінських рішень; 3) для контролю і регулювання діяльності. Професор Ф.Ф. Бутинець надає таку класифікацію витрат для оцінки запасів та визначення фінансових результатів: - вичерпні та невичерпні; - витрати на продукцію та витрати періоду; - прямі та непрямі; - основні та накладні [2].

Сук Л.К. додає до класифікації витрат для оцінки запасів та визначення фінансових результатів виробничі та невиробничі витрати.

Вичерпні витрати – це збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу звітного періоду. Невичерпні витрати – це збільшення зобов'язань або зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу або іншої вигоди в майбутніх періодах [8]. Під прямими розуміють такі витрати, які пов'язані з виробництвом одного певного виду продукції. Непрямими витратами називають витрати, які неможливо розрахувати за окремими видами продукції за ознакою прямої належності, оскільки вони пов'язані з виготовленням декількох видів продукції або з різними стадіями її обробки. До непрямих зараховують витрати на утримання й експлуатацію машин та обладнання, на підготовку та освоєння виробництва, втрати від браку, загальновиробничі, адміністративні та інші виробничі витрати. Основні витрати – це витрати, безпосередньо пов'язані з технологічним процесом виготовлення продукції та немінучі за будь-яких умов та характері виробництва, незалежно від рівня та форм організації управління. Накладні витрати – це витрати, які не пов'язані безпосередньо з технологічним процесом виготовлення продукції, а утворюються під впливом певних умов роботи з організації, управління та обслуговування виробництва.

Для прийняття управлінських рішень витрати поділяють на постійні та змінні; релевантні та нерелевантні; дійсні та можливі; маржинальні та середні.

Релевантні витрати – це витрати, величина яких може бути змінена внаслідок прийняття рішення. Нерелевантні витрати – це витрати, величина яких не залежить від прийняття рішення [2]. Класифікація витрат на релевантні та нерелевантні здійснюється з метою визначення впливу управлінського рішення на величину затрат [4].

Маржинальні витрати – це витрати на виробництво додаткової одиниці продукції. Середні витрати – це загальні витрати на виробництво додаткової групи продукції, поділені на загальну кількість одиниць продукції. Дійсні витрати – це витрати, які вимагають сплати грошей або витрачання інших активів. Можливі витрати – це вигода, яка втрачається, коли вибір одного напрямку дії вимагає відмовитись від альтернативного рішення [2].

За ступенем контролю і регулювання діяльності витрати поділяють на контрольовані (регульовані) та неконтрольовані (нерегульовані), що є важливим для управлінської діяльності. Ця класифікація означає міру, до якої керівник може контролювати витрати і відповідати за них.

Витрати матеріалів, заробітної плати є контрольованими витратами, а амортизація, сплата податків і зборів, зміна рівня цін на матеріали та інші витрати, пов'язані з інфляцією, є неконтрольованими витратами.

Контрольованими витратами є витрати центрів відповідальності у межах підприємства, на які такі центри можуть мати вплив і контролювати. Неконтрольованими є витрати, які здійснюються адміністрацією підприємства і на які центри відповідальності не можуть впливати і контролювати їх [8].

У фінансовому обліку використовують таку класифікацію витрат на виробництво за різними ознаками:

1. За центрами відповідальності (місцем виникнення витрат) — витрати окремих виробництв, цехів, дільниць, технологічних переділів тощо, з розподілом на витрати: основного виробництва; допоміжного (підсобного) виробництва [1, с. 3]. Така класифікація використовується з метою здійснення контролю за відповідальними особами за місцем виникнення затрат [4].

2. За видами продукції, робіт, послуг – витрати на окремі вироби, типові зразки виробів, групи однорідних виробів, напівфабрикати, одноразові замовлення, валову, товарну, реалізовану продукцію. Така класифікація дозволяє визначити економічну ефективність виробництва окремих видів продукції.

3. За однорідним складом витрат – одноелементні та комплексні.

4. За видами витрат – витрати за економічними елементами, за статтями калькуляції.

Групування витрат за економічними елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати [1, с. 3].

Групування витрат за статтями калькулювання здійснюється залежно від технологічних і організаційних особливостей підприємства.

5. За способами перенесення вартості на продукцію – прямі та непрямі витрати.

6. За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат – змінні та постійні – така класифікація здійснюється з метою оптимізації самого виробничого процесу та аналізу безбитковості виробничого процесу (в системі обліку за змінними витратами) [4].

Змінні витрати — це витрати, абсолютна величина яких зростає зі збільшенням обсягу випуску продукції і зменшується з його зниженням (витрати на сировину, матеріали, технологічне паливо і енергію, на оплату праці виробничого персоналу з відрахуваннями на соціальні заходи тощо).

Постійні витрати – це витрати, абсолютна величина яких зі збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції істотно не змінюється (це витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробництвом, а також витрати на забезпечення господарських потреб виробництва).

7. За календарними періодами: поточні; довгострокові; одноразові.

Така класифікація використовується для забезпечення повного та рівномірного відображення витрат у складі собівартості.

8. За доцільністю витрачання: продуктивні — передбачені технологією та організацією виробництва; непродуктивні — необов'язкові, що виникають у результаті недоліків в організації виробництва, порушення технології тощо. Класифікація витрат на продуктивні та непродуктивні потрібна з метою контролю за економічним використанням ресурсів [4].

9. За відношенням до собівартості продукції: витрати на продукцію — прями і загальновиробничі витрати. Загальновиробничі витрати поділяються на постійні та змінні. Витрати періоду — витрати, які не включаються до виробничої собівартості і розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені — це адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати [1, 3].

Звертаючи увагу на План рахунків бухгалтерського обліку, а саме на 9 клас рахунків «Витрати діяльності», бачимо ще такі види витрат:

- собівартість реалізації;
  - загальновиробничі витрати;
  - адміністративні витрати;
  - витрати на збут;
  - інші витрати операційної діяльності (витрати на дослідження, розробки, купівлю-продаж іноземної валюти, сумнівні та безнадійні борги, визнані штрафи та інші);
  - фінансові витрати;
  - втрати від участі в капіталі;
  - інші витрати (втрати від зменшення корисності активів, їх уцінки, втрати від не операційних курсових різниць та інші);
  - податок на прибуток [5].
- Рахунки класу "Витрати діяльності" застосовуються для узагальнення інформації про витрати операційної, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності підприємства. Класифікація допомагає глибше зрозуміти суть витрат, вивчити порядок їх формування і мету використання.

Висновки з даного дослідження. Оскільки класифікація витрат за кожною окремою ознакою має різну мету використання, то в процесі управління витратами повинні спільно використовуватися різні класифікації витрат залежно від різних ситуацій і цілей. Детальний аналіз величини, структури та групування витрат за відповідними класифікаційними ознаками полегшує їх управління та дає можливість пошуку резервів зниження витрат.

Список використаних джерел

1. Бабіч В.В. Фінансовий облік (облік активів) : навч. посібник / В.В. Бабіч, С.В. Сагова. — К. : КНЕУ, 2006. — 282 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спец. "Облік і аудит" ВНЗ / за ред. Ф.Ф. Бутинця. — [3-є вид., доп. і перероб.]. — Житомир : ПП "Рута", 2005. — 480 с.
3. Гура П.О. Облік видів економічної діяльності : навч. посібник. / П.О. Гура. — К. : Знання, 2004. — 541 с. — (Вища освіта XXI століття).
4. Давидович І.Є. Контролінг : навч. посібник / І.Є. Давидович. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 552 с.
5. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : інструкція : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р., із змінами та доп.
6. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. — К. : Знання, 2011. — 630 с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 31.12. 1999 р. № 318 (із змінами та доп.). — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Сук Л.К. Фінансовий облік : навч. посіб. / Л.К. Сук, П.Л. Сук. — [2-е вид., перероб. і доп.]. — К., 2012. — 647 с.